

DE BAZUIN

ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 9 Mei 1902.

Hoof. II : 1a, Blaas de bazuin!

Wag. I : 4, Is het voor u lieben wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelste huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs. 12½ ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfvrij te adresseeren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan „de REDACTIE van DE BAZUIN te KAMPEN.” —
Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAYNCKE te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleraren der Theol. School brengt ter kennis van de Kerken, dat den 6den Mei met goed gevolg het semi-candidaats-examen is afgelegd door den heer J. Scholten, die daarmede de vrijheid heeft verkregen een stichtelijk woord te spreken.

Namens het College voorn.,
M. NOORDTJ, Secretaris.

PLAATSELIJKE KERKEN.

HOEWERZIJL, 24 April 1902. Beroepen bij de Geref. Kerk alhier de WelEd. heer A. J. de Boer, Candidaat tot den H. Dienst te Drachten.

Namens den Kerkeraad,
H. BUIJINGA, Scriba.

LANGERAK, 24 April 1902. Alhier is met alle stemmen beroepen de WelEd. heer A. J. de Boer, Candidaat te Drachten.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN MIDDELKOOP, Scriba.

HEUSDEN, 27 April '02. Het was heiden voor onze kleine Gemeente een droeve ure, drar in de avondgodsdiensttoefening onze geliefde Broeder, de Eerw. Heer K. de Guss, zijn afscheidswoord hield, naar aanleiding van Lucas 24 : 28 en 29. Meer dan vijftig jaren heeft hij als Onderling voor het koninkrijk Gods gearbeid. 't Laatste acht jaren diende hij onze gemeente als leerend Onderling. Al dien tijd heeft hij met al de liefde zijns harten in ons midden gearbeid. Hoe gaarne wij hem ook in ons midden behielden, wij missagen hem de welverdiende ruste niet. Onze bede is dat de Heere onze geliefden Broeder de Guss een zaligen levensavond schenke, en geve de Koning Zijnen Kerk ons stille te zijn in deze dagen.

Namens Kerkeraad en Gemeente,
A. H. HANSEN, Scriba.

P.S. De Geref. Kerken gelieven alle brieven enz. in het vervolg te richten aan den Scriba te Heusden, voornoemd.

TIENHOVEN, 27 April 1902. Heden was het voor onze Gemeente een blijde dag, daar onze beroepen Leeraar met zijn gezin in welstand tot ons was overgekomen, en 's morgens door den WelEd. heer Ds. G. Elshove, Consulent, van Breukelen, in den Dienst des Woords werd bevestigd met de woorden uit Efeze 4 : 16. Des avonds verbond zich onze geachte Leeraar Ds. H. Volten aan de Gemeente met de woorden uit Ps. 51 : 14b, 15. Stille de Heere hem tot een rijken zegen voor de Gemeente, is onze wensch en bede. Hartelijk dank aan allen die ons in de vacature hebben gediend.

Namens den Kerkeraad,
K. PIENEMAN.

N. B. Het adres van den Kerkeraad is voortaan: den WelEd. heer Ds. H. Volten.

KRALINGEN, 29 April 1902. De Kerkeraad heeft, om te komen tot het beroepen van een 2den Bedienaar des Woords, een drietal getrouwe, bestaande in alphabetische volgorde uit de Predikanten: Ds. J. H. Donner Jr. te Nieuwduin, Ds. J. D. v. d. Velden te Klundert, en Ds. J. A. de Vries te Fijnaart.

Namens den Kerkeraad,
A. KLAFFWIJK, Scriba.

HASSELT, 1 Mei 1902. Tot ons leedwezen maakte onze geachte Herder en Leeraar Ds. G. J. Brukelaar j.l. Zondag aan de Gemeente bekend, dat hij een roeping had ontvangen naar de Kerk van Surhuisterveen. Geve de Heere hem licht en wijsheid, om in dezen eene Gode welbehagelijke keuze te doen.

Namens den Kerkeraad,
H. GALENKAMP Kz., Scriba.

NOORDWIJK AAN ZEE, 4 Mei 1902. Hedenmorgen moest de Kerkeraad het teleurstellend bericht aan de Gemeente bekend maken, dat de WelEd. heer Ds. A. M. van Minnen te 's-Gravenzande voor de roeping dezer gemeente had bedankt.

Namens den Kerkeraad,
C. PASSCHIER, Scriba.

BOLSWARD, 4 Mei 1902. Hedenmorgen maakte onze geliefde Leeraar Ds. J. op 't Holt aan de gemeente bekend, een roeping te hebben ontvangen van de Kerk te Ezinge en van die te Oldebroek. Het is de eenparige wensch en begeerte van Kerkeraad en Gemeente, dat Zew. voor beide roepingen met volle vrijmoedigheid moge bedanken.

Namens den Kerkeraad,
J. VAN DIJK, Scriba.

ROTTÉVALLE 4 Mei 1902. Nadat de Gemeente ruim zeven maanden herderloos was geweest, mocht zij heden weer een eigen Leeraar aanschouwen. Met toestemming van den Consulent trad Ds. Prins als bevestiging op en sprak naar aanleiding van 1 Thess. 5 : 12, 13a. Des namiddags verbond Ds. J. Sluis zich aan de Gemeente en had tot grondslag van zijn rede 2 Cor. 4 : 7. Ruste 's Heeren zegen op Leeraar en Gemeente, en vervulde Hij de ledige plaats van de Kerk te Uithuizermeeden. Een woord van dank wordt hier gebracht aan Predikanten en Studenten, die ons in de vacature hebben gediend, en ook bijzonder aan den Consulent voor zijn hulp en raad.

Namens den Kerkeraad,
JOHN. VEENEMA, Scriba.

P. S. Het adres der Kerk te Rottévalle is voortaan: den WelEd. heer Ds. J. Sluis.

's-HERTOGENBOSCH, 4 Mei 1902. Heden na de voormiddagsgodsdiensttoefening maakte onze geliefde Leeraar, Ds. J. J. Mulder, aan de Gemeente bekend, een roeping te hebben ontvangen van de Gereformeerde Kerk te Hoogeveen. Moge de Heere onze geliefden Leeraar licht en wijsheid schenken, en dat wij spoedig zijn mond mogen hooren: geliefde

Gemeente, ik blijf bij u. Dat is de wensch en bede van Kerkeraad en Gemeente en velen buiten haar.

Namens den Kerkeraad,
C. VAN WIJNEN, Scriba.

's-GRAVENZANDE, 5 Mei 1902. Tot groote blijdschap van Kerkeraad en Gemeente maakte onze geachte Leeraar Ds. A. H. v. Minnen ons bekend, dat Zew. vrijmoedigheid heeft gevonden, gelijk den vorigen Rustdag voor de roeping van de gemeente te Harmelen, nu voor de gemeente te Noordwijk te bedanken. De gemeente sprak hare blijdschap uit, door Zew. toe te zingen Psalm 134 : 3, biddende dat onze geachte Leeraar nog tot rijken zegen mag zijn in ons midden, opdat Gods Naam verheerlijkt worde. Dat beide Gemeenten, die teurgesteld werden, mogen berusten in 's Heeren wil, en zende Hij haar spoedig den man Zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
D. BOON, Scriba.

's-GRAVELAND, 5 Mei 1902. Alle stukken en brieven der Gereformeerde Kerk of den Kerkeraad alhier betreffende, moeten voortaan geadresseerd worden aan

W. BREE, 's-Graveland No 90.

OLDEBROEK, 6 Mei 1902. Heden werd alhier onder leiding van onzen Consulent Ds. J. Vesseur beroepen de WelEd. heer J. op 't Holt, predikant bij de Geref. Kerk te Bolsward. Geve de Heere, die alles bestuurt naar zijn eeuwig welbehagen, dat we de voor ons verblijdende tijding mogen ontvangen: ik kom tot u.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN ZWALUWENBURG.

CLASSEN.

Classis Zwolle.

Door de Classieke Vergadering te Zwolle, gehouden 1 Mei 1902, werd besloten voor te stellen op de Prov. Synode:

De Synode acht gewenscht, dat elke Classe een Deputaat benoeme, die desnoods voor elke Classieke Vergadering met de Prov. Deputaten voor de Zending vergaderen en rapporteren op de Classe. Daartoe worde met de andere Provincies gecorrespondeerd. De Rapporten der Commissie inzake het verband tusschen de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit en de Kerken werden behandeld. Op voorstel van de meerderheid der voornoemde Commissie, verklaart de Classis zich tegen het advies in het „Concept-Contract” den Kerken aangeboden.

Aan de Kerk van Stad-Vollenhove wordt voor een jaar f 100 toegezegd uit de Kas voor Hulpbehoevende Kerken.

R. J. SCHOEMAKER, h. t. Scriba.

Classis Appingedam.

De Classis Appingedam van de Geref. Kerken, heeft in hare vergadering van 1 Mei 1902 praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard voor de Geref. Kerken in Nederland, den Eerw. heer F. W. Geerds, wiens adres is te Appingedam.

Namens de Classis voornoemd,
K. M. R. VELDMAN, Scriba.

Classis Haarlem.

Vergadering der Classis Dinsdag 10 Juni. Aanvang 's morgens 9 uur. Stukken voor het Agendum vóór 26 Mei.

Namens den R. der Geref. Kerken te Haarlem,
TIKKEN.

Haarlem, 5 Mei '02.

Zendingsdag te Ulrum.

De Provinciale Zendingsdag van Groningen zal D. V. gehouden worden 28 Mei te Ulrum.

Als sprekers zullen optreden:

1. Ds. S. H. Groeneweld te Winsum over „Pers en Evangelisatie”;
2. De colporteur J. Voslammer te met:
3. Ds. J. Westerhuis te Groningen over „Het Mormonisme”;
4. Ds. B. v. d. Werff te Grootegast over „Godsdienst en Socialisme”;
5. Ds. M. Meijering te Nieuwe-Pekela: „Slotrede”.

Namens Deputaten voor evangelisatie,
H. BULDER, Praes.
H. SCHOLTEN, Scriba.

ONTVANGSTEN.

Zwaar is de weg der beproeving dien de Heere met zijn zwakke kerk alhier houdt, doch Hij gaf weer bliken van Zijne bemoeienissen. Een Zuster uit Rinsumageest, mocht de eerste zijn dit jaar om ons te verblijden met een gift. Mej. de Wed. Hellinga stelde ons f 1 ter hand. Br. en Z., steunt deze zwakke Kerk met uw gebed en uwe gaven, want zij kan niet gecombineerd worden met een andere Kerk. We leven hier op een eiland, omringd door de zee, en het dorp zelf is doortrokken met een zee van ongeloof en spottend met het Heilige Woord van God en onzen Koning Jezus Christus. Wie weet, misschien wil de Heere nog verandering bewerken, Zijn Naam ter eere.

Namens den kerkeraad,
R. F. KUIPER.

SCHIERMONNIKOOG, 30 April '02.

Nieuw kerkgebouw te Schouwerzijl (Gron.)

Met hartelijken dank ontv. v.d. Geref. Kerk te:

Wanswerd	f 2,50	Aalten B. uit de	f 2,50
Bodegraven	2,50	catechistiebus	5,00
Garijp	2,00	Velp J.	5,00
Speer A.	6,04	Leiderdorp	5,00
Nijkerk o/d Veluwe	3,—	Nieuwduin	3,00
Gaastmeer	2,19	Lollum	2,50
Nijverdal	2,50	Almelo	1,50
Waddingsveen	4,75	Lemmer	2,50
Dokkum B.	2,50		

Uit al deze giften sprekt de liefde der zusterkerken, deegenheid om, waar nood is, te helpen. Veel is er noodig om op nieuw terrein een nieuw Kerk met 300 zitplaatsen te bouwen. Classis Warlum en Prov. Groningen, overtuigd van onzen nood, sterkten onze kleine financiële kracht. Nu komen we aankloppen bij de Prov. Groningen. De Heere geef ook daar bij den aanvang ons plaats in de harten. Hij geve, dat ook andere Kerken hierin volgen.

P. DE HAAN.

Schouwerzijl (Gr.), 15-26 April 1902.

Ontvangsten voor Appelscha.

Gedurende de maand April werd voor Appelscha door ondergetekende ontvangen:

Van de Geref. Kerk te Leens	f 6,16
Van id. te Jutrijp-Hommerts	5,75
Van een onbekende, postmark Zwolle	5,—
Totaal	f 15,91

Voor bovenstaande gaven onzen hartelijken dank. Moge de Heere nog vele harten bewegen, voor Appelscha iets af te zenden. De vele behoeften alhier zijn nog niet vervuld.

P. KOSTER.

Appelscha, 3 Mei 1902.

Inwendige Zending in Drenthe.

De Deputaten deelen mede, dat sinds de vorige opgave door hen ontvangen is, van:

Kerk Beilen f 11,62; Smilde A f 18,02; J. J. Kraan te 's-Hage f 2,50; „endingsnaak” te Urk f 15,—; „Denen-oord” busjes f 7, sprekkleurt Ds. Smitt f 14,67; verzameld door Hogeveen f 2,85; door Dekker f 2,97; door Grevling f 0,82.

Hiervoor betuigen wij onzen dank en zijn voorts tot het ontvangen van giften bereid. 't Zou kunnen wij alhier gebruiken, maar nu de penningm. voor een tekort staat zijn ze ons dubbel welkom.

Namens Deputaten voorn.,
H. A. DIJKSTRA, Secr.-Penn.

Diever, Mei 1902.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

Zuidlaren	f 5,—	Zegwaard	f 11,24
Voorthuizen	9,34	Willemsd.	7,16
's-Gravenhage B	48,37	Raamsdonk	5,29
Den Ham	11,73	Fijnaart	6,12
Nieuw-Leuzen	4,32	Klundert	22,96
Gasselternijveen	10,—	Zevenbergen	11,08
Breda	2,60	Dinteloord	12,09
Baarlo	8,60	Moerdijk	3,90
Houwerzijl	4,34	Landmeester	5,42
Leens	22,11	Marken	5,33
Middelstum	33,81	Oostzaan	1,80
Pieterburen	15,15	Purmerend	6,78
Schouwerzijl	4,20	Monnikendam	5,78
Uithuizen	24,25	Edam	2,88
Uithuizerm. W. G.	18,95	Nieuwendam	7,54
Uithuizerm. O. G.	5,77	Buikeloort	2,24
Ulrum	14,89	Broek i/W.	3,05
Winsum	14,30	Holsloot	0,98
Warffum	13,59	Bellingwolde	1,96
Zoutkamp	10,02	Leesdunnen	14,44

Contributies.

Door dhr. J. Singels te Rotterdam, Corr. Cl. Rotterdam, de contrib. uit:

Hoogeliet, van A. den Boer f 2,50.

Pernis, van T. den Arend Gz f 0,50, N. N. f 5, D. Koster f 0,25, H. van Veelen f 1, R. Medema f 1, G. Mol f 1, Mej. P. Ruizeveld f 1,50, R. Hoogendorp f 2,50, Mej. J. Hirschman f 0,25, L. Lufjendijk f 0,25, Mevr. de Wed. Was f 1, Mej. E. Speelman f 3, L. Bijl f 0,50, H. Spruijt f 0,50, K. Bouman f 0,50, A. den Arend Gz f 0,75, N. N. f 5, A. Bouman f 1, W. J. Buesink f 0,50, N. N. f 1, A. G. Buesink f 0,50, L. Roos f 0,25, Wed. A. de Winter f 0,50, C. Hoogendorp f 1, J. de Winter Kz f 1, Wed. L. van Veelen f 1, A. Koolen f 0,50, P. van Dijk f 0,50, B. Ruizeveld de Winter f 0,75, Ds. A. Loois f 1.

Door Ds. G. Doekes te Heemstede, Corr. Cl. Ommen, de contr. uit Lemel, van E. J. Dijk f 1.

Door Ds. B. F. van Maas te Wapenveld, Corr. Cl. Apeldoorn, de contr. uit:

Apeldoorn, van L. Voorhorst f 5, Mej. Wed. J. Brink f 2,50, M. Westhof f 1, R. Kerkhof f 2,50, H. Licht f 1, Mej. Wed. J. C. Veeneman f 5, Mej. Wed. L. Veeneman f 1, G. J. Bruins f 1,25, K. Piloa f 1, H. Mouw f 5, J. Baursman f 1, Ds. W. Kapteijn f 1, P. Oldenhof f 2,50, Mevr. Wed. J. J. Vis f 1, B. Vinke f 0,50, Ds. S. J. Vogelaar f 1,50, Mevr. Michels f 1, M. J. Vonk f 5, R. Molemaker f 1, F. Put Jr. f 1, M. v. d. Krants f 2,50, Mej. Wed. H. Veeneman f 2,50, M. Keller f 1, Ds. W. Diemer f 5.

Beekbergen, van dhr. Esser f 5.

Dieren, van A. J. Goverink f 1, J. Klein Meulenkamp f 0,50, J. B. Pabst f 1, P. Pieper f 1, Ds. J. C. van Schelven f 5, D. Toekes f 1,50, H. W. v. Veelen f 1.

Epe, van G. Scholten f 1, J. L. Scholten f 2.

Kootwijk, van Ds. J. H. Houtzagers f 1.

Wapenveld, van Dr. B. F. v. Maas f 1.

Barnveld, van H. Bos f 2, H. Nijboer f 0,25, G. v. d. Pol f 2, A. Roskam f 2,50, J. v. d. Woerd f 1, D. Zeldendijk f 1.

Door Ds. M. Schuurman te Alfen a/d. R., Corr. Cl. Woerden, de contr. uit:

Ter Aar, Corr. A. Essel, van L. Roodenburg f 2, C. Quack f 0,50.

Alfen a/d. R., Corr. L. Treek, van C. Boer f 5, H. de Bruijn f 1, D. v. d. Neut f 2,50, W. van 't Wout f 2, N. N. f 2,50, H. v. d. Graaf f 2,50, J. K. van Leeuwen f 2,50, J. Eigeman Wz. f 2,50, H. Kop f 2, Ds. M. Schuurman f 2, G. Guldmond f 2,50, D. G. v. d. Hoorn f 1, A. van Dam f 1, H. v. d. Horst f 1, C. S. v. d. Spelt f 1, N. N. f 1, J. van Eijk f 1, J. H. v. d. Louw f 1, D. Raaphorst f 1, Mej. Wed. Bossemier f 2,50, Mej. Wed. Serné f 1,50, Mej. Wed. v. Noord f 1,50, A. Qualm f 1, L. Vergunst f 1, Mej. Wed. Donker f 1, Mej. Wed. v. Keeken f 1, H. Dam f 1, Mej. Wed. Kok f 1, H. Voorbij f 1, Mej. C. Scholten f 1, J. W. Engelkes f 2, M. v. Donk f 1,50, J. P. Leene f 1, A. v. Leeuwen f 2,50, Johan v. Leeuwen f 2,50, J. Verduijn f 1.

Bod-graven, Corr. Ds. J. Breukelaar, van J. van Andel f 2,50, Ba. Batelaan f 2, Ba. Batelaan f 2, P. Batelaan f 2,50, G. Bekker f 1, C. Bol f 2,50, Ds. J. Breukelaar f 3, J. de Bruin f 1, J. H. van Biejen f 2,50, J. van Dorp f 1, C. de Gier f 1, N. Griffioen f 2, L. N. Gröndmann f 1, J. Heemskerk f 1, J. de Koning f 1, G. de Kuit f 1, J. Krijgsman f 1, A. Pauw f 0,50, B. van 't Riet f 2, W. Rodenburg f 2, H. Rollman f 2, H. Schouten Hzn. f 1, H. Schouten Jzn. f 1, A. Sligter f 1, T. Sligter f 1, J. Vriend f 1, C. Zaal f 1.

Nieuwkoop, Corr. J. Verhorst, van J. Treels f 0,25, J. Verhorst f 1, J. van Leeuwen f 2,50, Wed. van Leeuwen f 0,50, D. van Woudenberg f 0,25, Middelkoop f 0,25, W. van Leeuwen f 0,25.

Nieuweveen, Corr. E. J. de Bruin, van Ds. K. B. van Die-men f 1, A. Hoogendoorn f 1, J. B. van Briel Sasse f 1, J. Becker f 1, A. Hoogendoorn f 1, J. B. van Briel Sasse f 1, J. Becker f 1.

Oudshoorn, Corr. A. M. Dam, van A. Verduijn f 2,50, A. M. Dam f 2,50, C. J. v. Geel f 1, F. Snel f 1, J. G. Baart f 1, C. Ketel f 1.

Waarder, Corr. J. F. Brouwer, van C. v. d. Neut f 1, D. Holland f 1, C. Holland f 1, L. J. Griffioen f 1, S. J. Nap f 1, J. J. Kamphuisen f 1, D. de Gier f 1, C. Hagooft f 1, H. Comans f 1, J. Doornbal f 1, J. J. van Es f 1, J. F. Brouwer f 1, K. Hoogendoorn f 1, D. Schakel f 1, H. Brunt f 1, G. Walewijn f 0,50, E. J. Krieger f 1, D. Oudshoorn f 0,50, H. Verwey f 0,50, H. v. Ingen f 1, P. de Boer f 1, G. de Hoog f 1, J. v. d. Voost f 1, J. Blonk f 1, Jan v. Winkel f 1, N. N. f 1.

Oude Wetering, Corr. C. v. d. Lip, van Ds. J. Brouwer f 1, C. v. d. Lip f 0,50, J. Bonda f 1, J. Vreeke f 0,50, Joh. Seters f 1, P. van Dam f 0,75, J. Vogelaar f 0,50, J. Gortzak f 0,50, P. Roelofs f 1, L. L. Kreling f 1, A. de Graaf f 0,75, H. v. Dommelen f 1, W. C. v. Geel f 1, J. Verwey f 1, D. C. Los f 1, F. Los f 1, L. Karens f 1, Wed. J. W. Roelofs f 1, K. Lagerwey f 1, Mej. Wed. W. D. Carstens f 1.

Zeehooven, Corr. de Kerkeraad, van J. Veerman f 1, H. v. d. Berg f 1, J. Oliekens f 1, M. v. d. Berg f 1, K. Couprie f 1.

Zaamsterdam, van de Kerk f 2,50.

Door Ds. A. H. Nieboer te Burum, Corr. Cl. Kollum, de contr. uit:

Kollum A, van Ds. J. Dekker f 2, J. de Jager Tzn. f 1, Erven Noordhof f 2,50, B. Hoving f 2,50, P. Poortinga f 1, K. Lettinga f 1, J. Last f 1, A. Land f 1, H. Zomer f 1, J. Bos f 0,50, J. Wielsma f 0,25, T. Klinkert f 1, R. Wielsma f 1, R. Poortinga f 1, E. Wielsma f 1, W. van der Woude f 1, P. Hoving f 0,50.

Kollum B, Corr. J. de Jager Pz., van F. Slagter f 1, P. Eringa f 1, L. Bakker f 1, M. Fennema f 0,50.

De Penningmeester van de Theologische School,

Zwolle, 3 Mei 1902. DR. H. FRANSSEN.

HEMELVAART.

Christus' opstanding was doorgangspunt naar de hemelvaart, gelijk deze naar de zitting ter rechterhand Gods. Slechts ter wille der zijnen, namelijk om hun volle zekerheid Zijner herleving te geven, en hunne opleiding tot het apostolisch ambt te voltooien, zijn beiden, opstanding en hemelvaart, in tijd vaneengescheiden.

Deze hemelvaart kan van tweeërlei standpunt uit beschouwd worden, namelijk als een werk des Vaders en als een werk van Christus. In het eerste geval spreekt de Schrift van een opnemen, in het andere van een opvaren. Wij lezen toch zowel dat Christus in heerlijkheid opgenomen, 1 Tim. 3 : 16, e. a. p., als dat Hij opgevaren is, Ef. 4 : 12, e. a. p.

Aan de voorstelling van de hemelvaart als eene opneming van den kant des Vaders is de gedachte verbonden van een loon, dat de rechtvaardigheid Gods den Christus wegens Zijne volmaakte gehoorzaamheid toebrengt. De Schrift stelt trouwens Christus' verhooging als een loon voor, in Fil. 2 : 9, alwaar het luidt: „Hij heeft zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden tot den dood, ja den dood des kruises; daarom heeft Hem God ook uitermate verhoogd." Men doet aan de kracht van het woordje *daarom* te kort, als men er slechts eene aanwijzing in ziet van den gang en het gevolg der genoemde vernedering; kennelijk toch wijst dit woordje de verdienende oorzaak aan. Deze opvatting wordt gesteund door Hebr. 12 : 2, alwaar sprake is van eene vreugde, die den Christus voorgesteld was, en wegens welke Hij het kruis heeft verdragen en de schande veracht. Almede door Jes. 53 : 11, 12: om den arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden... daarom zal ik Hem een deel geven van velen. Jezus vraagt dan ook om Zijne verheerlijking met verwijzing er naar, dat Hij den Vader verheerlijkt heeft op aarde, Joh. 17 : 4, 5.

Als Hij gezegd wordt opgevaren te zijn, is de nadruk er op gelegd dat Hij bij Zijne hemelvaart niet lijdelijk was. Dat Hij door den Vader opgewekt is, sluit geenszins uit, dat Hij zichzelf levend gemaakt heeft, naar het woord: ik heb macht mijn leven weder aan te nemen, Joh. 10 : 18. Alzoo is het ook met de hemelvaart. God neemt Hem ten hemel op; maar de wil des Vaders is ook Zijn wil, en de kracht des Vaders is ook Zijne kracht; zelf voert Hij diens wil mede uit, zelf verheft Hij zich in diens kracht tot den hemel; de hemelvaart is Zijn werk evengoed als dat des Vaders; in dit werk komt Zijne eenheid met den Vader uit. Zoo is Hij in Zijne hemelvaart een eenling; Henoch en Elias werden enkel opgenomen; de kracht Gods werkte in hen, maar zij zelf werkten niet in Zijne kracht; zij waren lijdelijk, niet werkende. Ook hierin komt op schitterende wijze de onvergelykelijke grootheid van Christus uit.

Zie Hem ten hemel varen. Wat kan Hem tegenhouden? Ons houdt de alles naar haar middelpunt heentrekkende aarde vast; wij zijn als aan haar geketend, en mogen onze gedachten al boven de sterren zweven, en ons hart zich verheffen tot den hoogsten der hemelen, de aarde laat ons niet los; wij blijven hier zoolang wij in het lichaam zijn, en kunnen niet dan tot den prijs onzes lichaams opvaren naar boven. Zoo de aarde ons al losliet, en vleugelen, sterker dan die van den adelaar, ons naar boven droegen, zouden wij toch moeten wederkeren. Ginds boven de wolken ademt men niet meer; daar is, voor wezens als wij, het gebied des doods, dat geen mensch straffeloos betreedt. Tusschen de woonplaats der menschen en de woonplaats Gods breiden de hemelen zich uit, als een cherub, op wiens vlammenend zwaard geschreven staat: de verderfelijkeid beëft de onverderfelijkeid niet. Geesten slechts mogen

het gebied der hemelen betreden, of — menschen, die door opstanding of overkleeding ook naar den lichamelijke geestelijk geworden, tot eene andere orde dan die der aarsche en eerste schepping behoren. Zulke menschen waren er op heel de aarde niet te vinden. Zelfs toen de mensch nog in het kleed der onschuld in het paradijs wandelde, was het hem niet vergund door de hemelen heen op te klimmen tot het paradijs Gods; vleesch en bloed hielden hem aan zijn eigen paradijs gebonden.

Christus echter laat allen mensch achter zich. Hij wandelt als mensch op de paden der engelen; vrij van al de ordeningen der schepping, en uit den staat der afhankelijkheid van het geschapene uitgegaan, wandelt Hij tusschen wolken en sterren, en laat beiden achter zich, om te komen tot de heerlijkheid Gods.

Wat vermeet zich ons geslacht om te pronken met zijn meesterschap over de natuur? De zegespraken van wetenschap en genie over de krachten der aardse schepping zijn niet te vergelijken bij de koninklijke oppermacht, die Christus bij Zijne hemelvaart ten toon spreidt. De mensch mag heerschappij hebben over de aarde, Hij toont heerschappij te hebben over het gebied, dat heerschappij over de aarde heeft, het gebied der hemelen: Hij doorwandelt het, als de levende, de vrije, die er de Heer van is, gelijk Hij er de Schepper van was. Zoo teekent Zijne hemelvaart Zijne heerlijkheid af; immers wijst zij Hem aan als de mensch, wien God macht gegeven heeft, niet alleen over de aardse, maar ook over de hemelsche schepping. Alvast wordt Zijne voorwereldlijke heerlijkheid openbaar; in Zijne opvarende menschheid ontdekt zich de heerlijkheid Zijner overmachtige Godheid. De schande Zijner nederdaling in de benedenste deelen der aarde wordt door Zijne opvaart tot den hoogsten der hemelen uitgewischt; de hemelvaart is het tegenwicht der begrafenis.

Waar gaat Hij heen? Waar houdt Zijne hemelvaart op? Waar is de plaats Zijner ruste?

Hij is niet in de hemelen verdwenen, als een, wiens lichaam ergenaam geworden zou zijn van de goddelijke eigenschap Zijner alomtegenwoordigheid; wel is Hij bij ons, maar alleen naar Zijne Godheid en Majesteit, Genade en Geest; naar Zijne menschheid is Hij niet bij ons, maar verre van ons. Heeft Hij dan misschien Zijn stoel tusschen de wolken opgericht? Evenmin; dat zal Hij doen als Hij wederkeert om de levenden en de dooden te oordeelen; nu echter is Hij opgevaren verre boven alle hemelen, Ef. 4 : 12; door de hemelen doorgeslagen, Hebr. 4 : 14; is Hij hooger dan de hemelen geworden, Hebr. 7 : 26. Eerst daar hield Zijne hemelvaart op, waar de plaats is, die God zichzelf heeft afgezonderd om haar voortdurend met Zijne heerlijkheid te vervullen, en er alle werkingen Zijner kracht en genade van te laten uitgaan.

Waar deze plaats ligt kan niemand aanwijzen; geen oog, al ware het ook met het verstziende kunstglas gewapend, kan het vinden. De hemelen, die wij zien, zijn slechts het voorhangsel van dezen hemel, dat weggeschoven zou moeten worden voor wij hem konden zien. Deze hemel behoort wel tot de schepping, maar niet tot die, welke wij in hemel en aarde onderscheiden, en van welke wij weten, dat zij om ons is gemaakt, ons tot middelpunt heeft, en met ons is gevallen. Zijn beeld is ons nergens geteekend; Zijne scheppingshistorie wordt ons nergens verhaald. Toch weten wij veel van dezen hemel. In de hemelen, die wij zien, wil het nog geen sabbat worden; daar is het een onafgebroken worden en vergaan van machtige werelden; het is alsof heel de onze aarde omgevende schepping nog in het tijdperk der wording verkeert, dat onze wereld reeds achter zich heeft, met al de worsteling der elementen, aan het tijdperk der wording

eigen. Maar in Gods paradijs is het sabbat; daar vindt men het begin en het voorbeeld der voleindigde en volmaakte wereld. Daar is het paradijs Gods, met Zijne engelen, vervuld met Gods tegenwoordigheid, omstraald van Gods heerlijkheid, eens wachtende op de verschijning van den mensch, Zijn beeld en Zijn zoon, maar nu niet meer. De hemelen toch hebben den tweeden Adam doorgelaten; de cherubijnen aanbaden Hem bij Zijne intrede in het paradijs Gods; Hij had niemand noodig, die er Zijne plaats bereidde. Hier is de mensch van het paradijs Gods, geboren uit den moederschoot des doods, tot het leven der volle gemeenschap aan de heerlijkheid Gods. Hier is Jezus.

VAN ANDEL.

HEEREN EN KNECHTEN.

In het Nieuwe Testament komen verschillende uitspraken voor over de verhouding, die er tusschen de dienstknechten en hunne heeren bestaat moet.

Gij dienstknechten, heet het in Ef. 6 : 5—8, zijt gehoorzaam uwen heeren naar het vleesch, met vreeze en beven, in eenvoudigheid uws harten gelijk als aan Christus; niet naar oogendienst, als menschenbehag, maar als dienstknechten van Christus, doende den wille Gods van harte, dienende met goedwilligheid den Heere en niet den menschen, wetende, dat zoo wat goeds een iegelijk gedaan zal hebben, hij dat van den Heere zal ontvangen, hetzij dienstknecht, hetzij vrije.

Andere teksten, zooals Col. 3 : 22, 1 Tim. 6 : 1, 2, Tit. 2 : 9, 1 Petr. 2 : 18 spreken in denzelfden geest. De dienstknechten moeten met alle vreeze onderdanig zijn den heeren, niet alleen den goeden en bescheidenen, maar ook den harden.

In den laatsten tijd wordt echter in de kringen onzer werklieden het gerucht verspreid, dat al deze vermaningen, door de Apostelen tot de dienstknechten gericht, thans niet meer van kracht zijn.

De toestanden zijn tegenwoordig gansch anders. In den apostolischen tijd bestond algemeen de slavernij. De dienstknechten waren toen geen zelfstandige, vrije personen, maar werden als zaken beschouwd, die, evenals andere bezittingen, geheel en al het eigendom waren van hunne heeren, aan hun willekeur waren overgegeven, en tegenover hen hoege naam geen rechten hadden. Tot zulke dienstknechten, zoovelen als er onder het Juk zijn, 1 Tim. 6 : 1, zijn de vermaningen der Apostelen gericht.

Maar thans, zoo zegt men, leven wij in gansch andere omstandigheden. De arbeiders zijn niet alleen geen slaven, maar ook geen lijfeigenen meer; zij zijn volkomen vrij en zelfstandig en staan tot hunne heeren alleen in de verhouding van contractanten, die voor een bepaalden arbeid een bepaald loon bedingen en, zoo zij dit niet ontvangen kunnen, met werkstaking mogen dreigen en den dienst mogen opzeggen. De vermaningen der Apostelen hebben dus voor onzen tijd hare kracht verloren. Ze waren goed in een tijd, toen de slavernij algemeen was, maar ze gelden thans niet meer.

Tegenover deze nieuwe zedeleer is het niet ongepast, eene wedervraag te doen.

Er is in het Nieuwe Testament niet alleen sprake van de verhouding der dienstknechten tot hunne heeren, maar ook van die der heeren tot hunne dienstknechten.

En gij heeren, lezen we in Ef. 6 : 9, doet hetzelfde bij hen (dat wil zeggen: behandelt uwe dienstknechten met dezelfde goedwilligheid, als die zij tegen u betrachten moeten), nalatende de dreiging; als die weet, dat ook uwe eigen Heere in de hemelen is, en dat geene aanrøming des persoons bij Hem is.

In Col. 4 : 1 vermaant Paulus de heeren: gij heeren, doet uwe dienstknechten recht en gelijk, wetende, dat ook gij eenen Heere hebt in de hemelen.

En aan Philemon schrijft hij, dat deze zijn weggelopen slaaf voortaan niet als een dienstknecht, maar meer dan een dienstknecht, namelijk als een geliefden broeder weder ontvangt.

De wedervraag luidt nu: als de apostolische vermaningen tot de dienstknechten thans niet meer gelden vanwege de veranderde omstandigheden, zijn dan de vermaningen tot de heeren om dezelfde redenen tegenwoordig ook niet meer van kracht?

Het eene staat en valt met het andere. Als onze dienstknechten niet meer gebonden zijn aan het woord des Apostels, dat hun onderdanigheid en goedwilligheid voorschrijft, dan zijn ook de heeren ontslagen van datzelfde woord, als het hun goedwilligheid en billijkheid tegenover hunne dienstknechten voorhoudt. Als de zedelijke band van de eene zijde verbroken wordt, kan hij van

de andere zijde niet meer gehandhaafd worden.

Doch er is nog meer. In den apostolischen tijd was niet alleen de rechtsverhouding tusschen heeren en dienstknechten, maar ook die tusschen mannen en vrouwen, tusschen ouders en kinderen gansch anders geregeld dan heden ten dage bij ons.

Hebben daarom de vermaningen, die in het Nieuwe Testament tot mannen en vrouwen, tot ouders en kinderen worden gericht, thans geen kracht en geen waarde meer?

Wij lezen daar: gij mannen, hebt uwe eigene vrouwen lief en wordt niet verbitterd tegen haar. Gij vrouwen, weest aan uwe eigene mannen onderdanig, gelijk aan den Heere. Gij vaders, verwekt uwe kinderen niet tot toorn, maar voedt ze op in de leering en vermaning des Heeren. Gij kinderen, zijt uwen ouders gehoorzaam in den Heere, want dat is recht.

Kunnen wij in den tegenwoordigen tijd van al deze vermaningen ons ontslagen rekenen, omdat de rechtsverhouding tusschen mannen en vrouwen, tusschen ouders en kinderen thans gansch anders geregeld is dan in de eeuw der Apostelen?

Het stellen dezer vragen is voldoende, om ze te beantwoorden. Zoo gemakkelijk, als dit nu en dan in sommige kringen geschiedt, kan en mag men zich niet van de vermaningen der Schrift afmaken.

Indien veranderde omstandigheden genoegzaam waren, om ons van de woorden der H. Schrift te ontslaan, dan zou naar dienzelfde regel weldra heel onze Bijbel van zijne geldigheid zijn beroofd.

Want de Bijbel is eene verzameling van boeken, die niet uit de lucht zijn komen vallen, maar die, onder de leiding des Geestes, door verschillende personen in verschillende tijden en omstandigheden geschreven zijn, en die daarvan op iedere bladzijde het merkteken dragen. Het zijn altermaal historische boeken, dat is, boeken, die in een bepaalden kring en tijd zijn ontstaan.

Maar het wonder van de Heilige Schrift is, dat de historie door God tot dragster is gemaakt van een eeuwigen, onvergankelijken inhoud. Het menschelek woord is instrument geworden tot uitdrukking van Gods gedachten. Het Woord, dat bij God was, is vleesch geworden en heeft zoo onder ons gewoond.

Dit geldt ook van de vermaningen ten opzichte van mannen en vrouwen, ouders en kinderen, heeren en dienstknechten.

De rechtsverhouding was toen eene gansch andere dan tegenwoordig. Dat komt ook meermalen in het Nieuwe Testament uit. Maar het opmerkelijke is, dat Jezus en de Apostelen die rechtsverhouding onaangetast laten en zich bepalen tot het regelen der zedelijke verhoudingen.

Jezus deed aan geen politiek en bemoeide zich niet met de sociale quaestie niet. Geeft den Keizer wat des Keizers is en Gode wat Gods is, was Zijn woord. En als twee broeders met elkander over eene erfenis stredden, weigerde Hij als scheidsrechter op te treden. Hij kwam niet, om een wereldsch rijk, maar om het Koninkrijk der hemelen op aarde te stichten en dit als een zuurdeeg te laten doorwerken op ieder terrein.

En de Apostelen spraken en handelden in denzelfden geest. Zij schaften de slavernij niet af en grepen op de bestaande rechtsverhoudingen niet in, maar regelden de zedelijke betrekkingen tusschen de menschen onderling.

Paulus keurt het niet alleen goed maar prijst het aan, dat een slaaf de vrijheid zie te verkrijgen, 1 Cor. 7 : 21. Maar de regel, waaraan hij zich houdt, is deze: een iegelijk blijve in die beroeping, waarin hij geroepen is. Die in den Heere geroepen is, een dienstknecht zijnde, die blijft een dienstknecht, maar is desniettemin een vrijgelatene des Heeren. En die, vrij zijnde, geroepen is, die blijft vrij, maar is een dienstknecht van Christus. Daarom zond Paulus den weggelopen slaaf Onesimus weer naar zijn meester terug, maar nu niet als een dienstknecht doch als een broeder in den Heere.

De Apostelen waren geen revolutionairen maar Evangeliepredikers. Zij hebben de bestaande rechtsverhoudingen niet omvergeworpen, maar in die rechtsverhoudingen eene andere, nieuwe, zedelijke verhouding ingedragen, welke de rechtsverhoudingen alleens, in verloop van tijd, niet revolutionair maar reformatorisch gewijzigd en herschapen heeft.

Als de heeren tegenwoordig hunne dienstknechten niet meer als slaven kunnen of mogen behandelen, en als de dienstknechten thans vrije, zelfstandige mannen zijn, dan is dat voor het grootste deel aan het Evangelie te danken, dat door de Apostelen verkondigd is; dan ligt de oorzaak daarvan voornamelijk in deze vermaningen: gij heeren, doet uwen dienstknechten recht en gelijk; gij dienstknechten, zijt in alles gehoorzaam uwen heeren naar het vleesch, niet met oogendiensten als menschenbehag, maar met eenvoudigheid des harten, vreezende God.

Men moge zich dus tienmaal bedenken, eer men deze vermaningen met een beroep op de veranderde omstandigheden krachteloos maakt. Want zij houden niet alleen aan de dienstknechten maar ook aan de heeren hun Christelijken plicht en roeping voor. Zij wijzigen de rechtsverhouding niet, maar regelen de zedelijke verhouding zoodanig, als ze onder alle rechtsverhoudingen bestaan kan en bestaan moet. Zij leggen tusschen mannen en vrouwen, ouders en kinderen, heeren en dienstknechten een persoonlijk, zedelijk, geestelijken band, die in sterkte en duurzaamheid alle gemaakte verbintenissen verre overtreft.

BAVINCK.

CHRISTUS HEEFT OOK GELEDEN.

„Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen." 1 Petr. 3 : 18

VI.

(Slot.)

Het woordje „geleden" zegt, het bleek ons, veel. Een wolk als eens mans hand kan een zwaren storm aankondigen. Een blik, een zucht, een traan, een half uitgesproken woord kunnen soms meer zeggen dan ellenlange redevoeringen. Zoo is het met Petrus' herinnering: „Christus heeft eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen." Hij kon haar niet brengen, zonder in den geest het geheele leven van den Meester te doorloopen en aan de bittere droppelen te denken, die hij in diens lijdensbeker had laten vloeien. Wij konden haar niet hooren, zonder te denken aan het gevoel van den Heere onder dat lijden, aan het welgevallen des Vaders in dat lijden, aan hetgeen de geloovigen ontvangt door dat lijden, aan het loflied der hemelingen ontleend aan dat lijden. Maar de herinnering aan Christus' lijden gaat gepaard met die aan het verschrikkelijk kwaad der zonde. Hij heeft *voor de zonde* geleden. De mensch schijnt van nature in den waan te verkeeren, alsof de zonde eene onverschillige zaak is in de oogen des Heeren, die door Zijne groote barmhartigheid lichtelijk wordt voorbijgezien; hij beschouwt haar, alsof ze zwakheid en geen schuld waren. Hij zegent zichzelf in zijn hart, besefte niet wat diepte van ongerechtigheid in het woord zonde ligt, wandelt naar het goedgevoelen van zijn hart in de begeerlijkheid des vleesch, en zegt tot zichzelf: „vrede, vrede, en geen gevaar!" Ach, welk een jammerlijk zelfbedrog; welk een droevige misleiding! Niets is strijdiger met de vlekkelooze heiligheid Gods dan zulk een gevoelen; niets staat meer in lijnrechte tegenspraak met de leer van 's Heilands Borg-lijden. Immers welk een verschrikkelijk kwaad moet de zonde wezen in het oog van een heilig God, dat er zulk een duren losprijs, het bloed van Zijn eigen Zoon, de overgave van Zijn eeniggeborene aan de vreeslijkste smarten in ziel en lichaam gevorderd werd, zou zij gewroken zijn: dat alleen hare bezoldiging in Christus hare verzoening kon zijn. Zullen wij haar dan wegschertsen, haar gering achten, haar najagen? Zullen wij niet bedroefd en bekommerd zijn om onze zonde?

Het blijkt, hoe treurig de toestand is van den mensch, die buiten Christus, zonder deelgenootschap aan zijne Borg-lijden gerechtigheid sterft. Hij toch zal zelf den last van Gods eeuwigen toorn tegen de zonde moeten dragen. De Hemelrechter kan Zijne rechtvaardigheid niet verloochenen, kan de zonde niet ongestraft laten. Hij zou Zijn Zoon gespaard hebben, zoo Hij den zondaar kon sparen. In Christus' lijden zien wij, als in een spiegel, wat het lot zal zijn van allen, die in hunne zonden heengaan. Niets is noodzakelijker voor een iegelijk onzer dan in Christus te zijn. In Christus te zijn, dat zegt meer dan met het water des doops te zijn besproeid, dan de waarheid te hebben beleden. Het voorzetsel in behoudt ook hier zijn kracht. Van nature zijn wij *buiten* Christus, gelijk Noachs tijdgenooten buiten de ark waren; wij moeten in Christus zijn, gelijk Noach in die ark des behouds, gelijk de doodslager in de vrijstaat zijne veiligheid vond. Dit geschiedt door het geloof; wij zagen het vroeger. Door het geloof der werking Gods, dat bij de wedergeboorte in ons gewerkt wordt door 's Heeren Geest, en dat ons in de ure der bekeering naar binnen doet zien, in het hart, de onreine bron van alle wanbedrijven, en ons tevens naar buiten doet staren, op het onstraffelijke en onbevleete Lam Gods, dat ons onze doemwaardigheid doet belijden en tevens Christus en Zijne gerechtigheid doet aangrijpen. Door het geloof, dat, met één woord, Jezus, als den eenigen naam onder den hemel gegeven, boven alles dierbaarschat, al wat aan Hem is gansch begeerlijk acht, en door de liefde werkzaam is om Hem te leven.

In Christus zijnde zijn wij tot God gebracht, leven wij het leven Gods; want daar staat geschreven: „die in den Zoon geloofd, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, de toorn Gods blijft op hem.” Het blijkt wat de eenige weg ten leven is. In dien weg heeft God alle Zijne deugden verheerlijkt. God is wonderdoener, vooral in Zijn grootste gave; vooral in den weg der vrije genade, in Christus bloed heeft Hij het getoond!

Is er heilbegeerte in onze ziel, schreit ons hart naar den levenden God, het ontbreekt aan gronden van bemoediging niet. Onze schuld sta ons niet in den weg; want voor schuldigen heeft Jezus geleden, onrechtvaardigen bracht Hij tot God. Zijne verdiensten zijn algemeen, Zijn bloed heeft oneindige waarde. Zijn macht is onbeperkt en Zijne gewilheid is onuitspreklijk. Wie het leert zich te laten zaligen, zich tot God te laten brengen, wie als een arme smeeeking leert spreken, wie zich als een verlorenen aan Zijne voeten werpt, Hij zelf zal hem oprichten en aanleggen aan Zijn liefhebbend hart, en daar zal kalme en vrede in zijn binnenste dalen bij het wervend van God!

„Want Christus heeft ook eens voor de zonde geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen,” schrijft Petrus aan de geloovigen *waarschuwend en bemoedigend*. Had Hij voor de zonde geleden, zij moesten voor de zonde bevreesd zijn en steeds beseffen hoe duur zij waren gekocht. Zij hadden steeds op hunne zonden te toornen.

Had Hij voor de zonde geleden, rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, zij moesten steeds een vernederd hart omringen, steeds dieper buigen in het stof en wars van alle eigen roem Hem al de eere geven. Zij moesten in Hem wandelen, gelijk zij Hem hadden aangenomen, als arme zondaren.

Had Hij voor de zonde geleden, rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij hen tot God zou brengen, zij moesten Zijn vrijmacht aanbidden, tegen afzwerfingen waken, op den wandel met God gestaag gezet zich toonen.

Nu waren zij van de rechterlijke straffen vrij; vaderlijke kastijdingen waren hun noodig. Ook hun lijden zou zijn naar Gods raad, en hunne kracht niet te boven gaan. Door het onvruchtbaarste zand der aardse woestijn zouden de stroomen der vertroosting vloeien. Het lijden, dat Christus leed, konden en behoefden zij niet te lijden; echter konden zij alle lijden niet ontgaan. Door lijden moesten zij geëfend worden. Waar zij het kruis achter Jezus droegen, moest het hun een eer, waar Christus in hen, Zijne leden, vervolgd werd, moest het hun een voorrecht zijn, om Zijns Naams wil smaadheid te lijden. Aan het lijden van Christus was een einde gekomen. Hij was nu met eer en heerlijkheid bekroond; zij hadden slechts eene haastig voorbijgaande verdrukking. Straks werden zij afgelost van hun post, van het strijdperk geroepen.

En in de ruste gebracht. Hadden zij den Heiland gevolgd naar Gethsemane en Golgotha, hun was een ure der Hemelvaart verzekerd. Het lijden op aarde was dikwerf noodig om hen tot God te drijven, bij God te doen blijven.

Broeders of Zusters, brandt onze geloofslamp helder, of ging zij door gebrek aan olie kwijnen? Zijn wij bij God, of soms ontwend aan het verborgen leven met Hem? Lijdt soms, te midden van den strijd onzer dagen, ons innerlijk leven gevoelige schade, of worden onze harten gedurig verfrist door lieflijke overdenkingen van de wonderbare liefde Gods en van Christus Jezus onzen Heere? Hebben de dingen dezer wereld soms onze oogen verblind, of is ons oog steeds naar het Vaderhuis gericht? Wordt Christus soms om ons, of worden wij om Christus gesmaad?

Zijn wij lijdzaam en zachtmoedig in het worstelperk des levens, of valt het kruis ons soms te zwaar en de weg ons te moeielijk?

Helaas, ver van God, niet het minst in onze dagen van uitwendig vertoon, van luidruchtig geroep, zijn dikwerf de geloovigen. Christus brengt gedurig tot God. Hij wordt den arbeid der liefde niet moede.

Hij doe ons beschaamd, ja schaamrood worden. Hij leide ons door Zijn Geest naar de plaatsen waar Hij leed; en, werkzaam met de waarheid, ons door Petrus herinnerd, zal onze bede opklommen naar boven: „trek ons, en wij zullen U naloopen.” Hij houde er ons door Zijne genade: want zijn wij daar, wij zijn bij God. Dicht bij het Kruis, is dicht bij God.

NOTTEN.

IN MEMORIAM.

Op den 24sten April j.l. overleed te Schoonhoven de Welc. heer MATTHEUS KEULEMANS, predikant bij de Geref. Kerk te Schoonhoven B en WILLIGE-LANGRAK. Met dezen dienstknecht des Heeren ging weer een onzer oudste dienstdoende predikanten heen.

Wij we meenden, dat wel een zijner

ambtsbroeders een woord ter herinnering aan dezen ontslapen Dienaar in *de Bazun*; zou doen plaatsen, lieten we onze pen in rust; doch nu dit niet geschiedde, zij het ons gegund een enkel woord aan zijne nagedachtenis te wijden.

Ds. Keulemans werd den 19en Dec. 1836 te Rotterdam geboren. Op jeugdigen leeftijd tot God bekeerd, kwam hij in aanraking met C. v. d. Oever, destijds predikant bij de Geref. Gemeente onder 't Kruis te Rotterdam.

Door dezen werd hij opgeleid tot het Leeraarsambt, indien dit opleiding heeten mag, en na een zeer korte studie, op ruim 20-jarigen leeftijd, den 21sten Mei 1857 bevestigd als predikant bij de Gereformeerde Gemeente onder 't Kruis te Woerden.

Na drie jaar aldaar gearbeid te hebben, vertrok hij in Juli 1860 naar Zwartsloot, vanwaar hij in Sept. 1861 te Middelburg kwam. Het was daár, dat wij als kind hem leerden kennen, en menigmaal met uitdrukking hoorden: „De Gemeente in de St. Pieterstraat zal niet lang genot van haar Leeraar hebben.” Lijdende aan asthma, gebeurde het menigmaal, dat hij des Zondagsmorgens ten 9 ure, tengevolge van hevige benauwdheid nog ongekend was, maar toch ten half 10 op den kansel stond, higgende naar adem; en ook driemaal den dienst waarnam.

In zijne gedachtenisrede, na 40-jarige ambtsbediening, den 23sten Mei 1897 te Schoonhoven uitgesproken, zegt hij o.a.: „en nu meende ieder, ik zou als predikant van Middelburg sterven. Nu, wat ongesteldheid betreft, was het er menigmaal niet zoover af. Dan, telkens herstelde ik spoedig, zoodat ik in de 28 jaren mijner bediening te Middelburg, geen 28-maal verbiender ben geweest te prediken, hoewel ik het elken Zondag driemaal deed.”

Toen in 1861 hij te Middelburg kwam, was de gemeente aldaar voor meer dan de helft verwoest, en scheen het, dat zij haren ondergang nabij was. Vanaf zijne komst echter bloeide zij weer op. Wij herinneren ons nog de meer dan volle Kerken, waarvoor Ds. Keulemans, niet alleen des Zondags, maar ook in de weekbeurten optrad. Meermalen gebeurde het ook in de weekdiensten dat er geen staanplaats meer open was, en de trappen van den prekestol tot boven toe bezet waren. Van deze hoorders zijn echter velen teruggegaan.

Zoolang hij maar immer kon, bleef hij in de Kerkgemeenschap met C. v. d. Oever, vorengenoemd, doch in 1864, naar ik meen, scheidde hij zich van hem af, en voegde zich bij de „Gere. ormeerde Gemeenten” en kwam in gemeenschap met de predikanten Klinkert, Plug, Engelberts, Hazevoet en anderen, die tevoren al de gemeenschap met C. v. d. Oever verbroken hadden, totdat in 1869 de vereniging tusschen die Gemeenten en de vroeger bestaande Christ. Afgesch. Geref. Gem. getroffen werd, op die Synode in dat jaar te Middelburg gehouden.

Te Middelburg heeft Ds. Keulemans een geslacht zien groeien. Velen, die met ons van zijn eenvoudig, maar degelijk onderwijs genoten, zijn helaas! afvallig geworden, doch voor vele anderen werd zijn arbeid aldaar ten rijken zegge. Niemand dacht er ook bijna meer aan, dat hij Middelburg ooit verlaten zou. En toch — dit geschiedde. In 1889 vertrok hij naar Zierikzee. Redenen hiervoor geeft hij in genoemde gedachtenisrede: „mijne Gemeente breidde zich uit, mijn lichaam werd zwakker, en mijnen geest afgemat.” Daar arbeidde hij van Nov. '89 tot Aug. '95, en vanaf dien tijd te Schoonhoven, waar hij van zijn arbeid opgeroepen werd. Een Weduwe en tien Kinderen, waarvan de jongste zoon gevangen is op 't eiland Ceylon, treuren om zijn gemis, maar hij ging in in de vreugde zijns Heeren, om het loon te ontvangen den getrouwen dienstknechten toegezegd.

De Heere trooste de treurende Weduwe en Kinderen en de bedroefde Gemeente, en gorden jonge mannen aan met Zijn Geest om de plaatsen door de ouden ledig gelaten waardiglijk te vervullen.

P. KOSTER.

Appelscha, 3 Mei 1902.

LOFFELIJK.

De lezers herinneren zich het stuk van Dr. Rutgers over zeker „valsche gerucht” en daartegenover mijne „Mededeeling” in *de Baz.* van 25 April. Ook *de Heraut* had deze stukken opgenomen, maar daaronder een kanteekening gemaakt, die een kwaden schijn op mij wierp, en waartegen ik zeker zou getuigd hebben. Doch de Red. van *de Heraut* heeft de goedheid gehad op haar onderschrift terug te komen. In de jongste *Heraut* schrijft zij 't volgende:

„VALSCHE GERUCHTEN.”

„De kanteekening, door ons op de mededeeling van Prof. Noordzij gemaakt, schijnt den indruk te hebben gegeven, alsof wij van oordeel waren, dat de onjuiste alarmmeende geruchten, die in de Kerken de vrede deden en waarop het schrijven van Prof. Rutgers aan onze Redactie doelde, in dien vorm en met dien onjuisten inhoud door Prof. Noordzij op de vergadering te Utrecht waren verspreid.

„Deze indruk is niet juist.

„Vergaande hetgeen op deze geheime vergadering is medegedeeld, stonden ons geen officiële berichten ten dienste. We konden alleen afgaan op hetgeen na deze vergadering als gerucht de Kerken doorging. In hoeverre deze geruchten zuiver weergaven wat te Utrecht medegedeeld was of met allerlei bijmengels versierd waren, konden wij uiteraard niet beoordeelen. „Na ingewonnen informatie kan verklaard worden, dat althans op één punt deze geruchten zeer beslist in strijd waren met hetgeen Prof. Noordzij zelf had medegedeeld.

„Ook waren door hem de bedoelde mededeelingen niet gedaan, gelijk wij onderstelden, als „vaststaande feiten”, maar als „regelingen, die wellicht voor wijziging vatbaar zouden blijken.

„Dit persoonlijk incident moge hierna als afgedaan worden beschouwd.”

Ik zeg haar voor dit woord openlijk mijn dank en reken ook mijnerzijds daarmede deze kwestie afgedaan.

M. NOORDTJIZ.

NIET LOFFELIJK.

Ik gevoel mij echter verplicht, onder dit opschrift, nog enkele opmerkingen te maken.

10. Tegen de wijze waarop enkele andere onzer *Kerkelijke* bladen (ik zonder bijv. *de Geld. Kerkbode* uit) hunne lezers met bovengenoemd geschil in kennis hebben gesteld. Zij namen wel het stuk van Br. R. geheel of gedeeltelijk op, maar mijne „Mededeeling” daartegenover niet. Zelfs de liberale *N. R. C.* deed zoo iets niet!

Ik vraag: meent men nu waarlijk aldus in 't midden der Kerken de waarheid te mogen en te moeten dienen? . . . Ik noem dit een treurig en bedenkelijk verschijnsel, waarover ik mij echter niet verder wil uitspreken. Ik ben niet zoo *krijgslustig* als *Hollands Kerkblad* voor 14 dagen beweerde, als zou het mij maar te doen zijn om stof op te jagen. En zóó schrijft het tegen mij, die jarenlang het stilzwijgen bewaarde, terwijl het zelf, naar veler oordeel, juist zoo gaarne stof opjaagt om zijn doel tegenover de School der Kerken te bereiken!

De 2de opmerking betreft weer de jongste *Heraut*, die er nog eens behoefte aan schijnt te hebben mijn persoon in een eigenaardig licht te stellen. Zij schrijft in een noot:

„Prof. N. was op de Vergad., waar dit concept (de 14 art. van 10 Sept. 1901, waarmede de Red. nu weer voor den dag komt) werd goedgekeurd, niet aanwezig, maar heeft, zijn wij wel ingelicht, (my vraagde ze niet!) op de volgende vergaderingen steeds zijne instemming met dit concept betuigd.”

Vreemdeoorlogse bewering! Natuurlijk stemde ik wel met een enkele bepaling ervan in, voor zoverre die later uit de notulen te mijner kennis kwam: bijv. dat de Hoogeleraars alleen de Formulieren zouden onderteekenen. Maar overigens is die bewering onjuist en vrucht van verwarring. Want ik weet niet beter dan

19. dat „dit concept” nimmer, in mijne *tegenwoordigheid*, is behandeld of daarover gestemd;

20. dat ik „dit concept” voor het eerst kon bestudeeren, toen ik het nu zag en las in de jongste *Heraut*;

39. dat ik steeds stemde tegen elk amendement, dat ons verder afbracht van de eischen in de „Verklaring” van al de Hoogl. der Theol. van 1901 vervat (Soms had ik te kiezen tusschen twee kwaden), totdat ik, doordien men dwongen wijde art. 2 der Stat. van de Vereen. te onderteekenen, mij verder van stemming onthield;

40. dat, zoo ik al in enkele opzichten wijzigde, ik in dezen niet alleen sta, en 't niet deed dan schoorvoetend en om redenen van geweten, ter zake waarvan ik mij alleen onderwerp aan mijn Heer!

Doch genoeg. Ik ben van plan zonder groote noodzaak niet meer tegen dergelijke personaliteiten te schrijven. 't Is beter onzen tijd te besteden voor de zaken! Daarom ten slotte een enkel woord, over de

EIGENAARDIGE KRITIEK.

die men begint met te brengen over de „conclusien met toelichting” van de *Utrechtsche Vergadering*.

Het betreft vooral de wijze van bestrijding en wel

10. de *mondelinge*. Bijvoorbeeld. Men vindt het toch zoo smartelijk, dat in dat geschriftje nog al eens een beroep gedaan wordt op schriftelijke betoogen van Broeders, die 't concept-contract hebben onderteekend. 't Feit ontkenen wij niet. Maar wij vragen: sinds wanneer is 't ongeoorloofd zich in een enigszins samengevat betoog, ter verdediging ervan, te beroepen op breeder gemotiveerde uitspraken van wetenschappelijke mannen? En dan nog wel, gelijk hier het geval is, op uitspraken, die niet op *bij* maar op *hoofdzaken* van de opleidingskwestie betrekking hebben! Misschien fluitert men straks nog wel, dat het toch niet mooi is Synodale uitspraken in herinnering te brengen, waardoor onwillekeurig een schijn van lichtvaardigheid wordt geworpen op hen, die, evenals vroeger Cato de verwoesting van Carthago, de opheffing van de School der Kerken wenschen, ook al zouden vele Kerken en Classen, gelijk nu reeds bleek, er beslist tegen zijn.

En voorts ten

20. de *schriftelijke* kritiek in de jongste *Heraut*.

Indien de zaak niet zoo ernstig ware, zouden wij haast zeggen: ze is vermakelijk om te lezen. Na eerst de Conclusien van de groote Utrechtsche Verg. gegeven te hebben, en zonder ook maar een woord te verspillen aan eene beoordeeling van de gronden voor en zelfs van het *wezen* van de hoofdgedachte inzake de eenheid van opleiding, in Conclusie II omschreven en op bl. 18 en 19 van de „Conclusien met toelichting” onder verwijzing naar wetenschappelijke geschriften toegelicht — wordt maar even een korte aanval gericht op *een der wijzen*, waarop die hoofdgedachte zou kunnen verwerkelijk worden. Dan wordt die wijze, haast onverhoeds, natuurlijk „onaanvaardbaar” en uit een financieel oogpunt „dwaasheid” verklaard, terwijl ten slotte in één adem wordt verzekerd, dat daarmede „de hoop op een voorstel, dat eenige kans op accommodatie openliet, geheel is vervlogen,” en uitdrukkelijk verondersteld, dat „zulk een plan in een oogenblik van opwindning is ontworpen.”

Laat de Redactie van *de Heraut* zich maar niet overhaasten. Zij stelle zich gerust: „de Vergadering te Utrecht van meer dan 300 personen” was niet in zulk een „opwindning”, en heeft evenmin de kans op „accommodatie” doen vervliegen, *mits* de Redactie maar niet bij voorbaat onaannemelijk verklaart een eenheid van opleiding tot den dienst des Woords, waarbij het recht en de vrijheid der Kerken volkomen wordt gehandhaafd.

Dit laatste alleen heeft die Verg. uitgesproken; maar in bijzonderheden wilde ze

niet afdalen, omdat ze geloofde, dat de hoofdgedachte, verleden jaar door al de *hoogeleraars van de Th. Sch.* omschreven en in twee brochures door Dr. Bavinck (in bijzonderheden ietwat anders) uiteengezet — inderdaad wel in „de praktijk” is toe te passen. Zij was zich daarbij tevens bewust, dat die hoofdgedachte, die in 't „concept-contract” niet is verwezenlijkt maar op zijde geschoven, wel op vierderlei wijze in de praktijk is toe te passen. De keuze er tusschen liet zij echter, in verband met den loop der zaken, aan de Kerken over.

Doch de „Commissie van uitvoering” kon verder gaan dan de Vergadering. Zij is 't, die — in 't vertrouwen, dat men van de „andere zijde” zich wel kloek en rond over de hoofdzaken, in conclusie II vervat, zou uitspreken — alvast eens *een* vier mogelijken wilde toelichten en daarmee begon met den ondersten regel van bl. 19, waarvan de aanhef dus moet luiden: „En dit kan onder anderen *verkegen worden*” (de letters o.a. werden door 't haastig zetten over 't hoofd gezien; op bl. 22 staat *A f* in pl. v. *A g*). Zij wilde daarmede uit doen komen, dat 't mogelijk is, met handhaving van het recht en de vrijheid der Kerken, eene eenheid van opleiding te verkrijgen, die zich concentreert in de School der Kerken, waarbij deze *niet* *als* naast de Universiteit komt te staan, maar organisch in verband en formeel naar contract met haar samenwerkt. Tevens wilde zij in 't licht stellen, dat 't daarvoor niet noodig is, dat de Universiteit geheel hare Theol. Faculteit verliest, gelijk men Dr. Bavinck bij zijn voorstel in '99 verweert. Aan de Universiteit blijve de studie voor het doctoraal toebetrouwd, welke arbeid omvangrijker is dan de *Heraut* 't voorstelt. Intusschen zegge de *Heraut* nu eens open haar gevoel over de *hoofdgedachte* der Utrechtsche Vergadering Daarop, en niet op bijzaken komt het aan!

Op hare financiële berekening, die vooral de „dwaasheid” van de door ons genoemde wijze moet doen uitkomen, maar deels gebaseerd is op onjuist lezen, deels op onjuiste voorstelling der feiten, komen wij nader terug.

M. NOORDTJIZ.

Kampen, 5 Mei 1902.

Ingezonden.

Waarde Vrienden!

Velen van u hebben mij verzocht om een brief. Tijdshalve neem ik de vrijheid in éénen u allen te schrijven.

Van Sion, waar ik thans voor eenige dagen woon, mag ik u goede tijding zenden. De reis hierheen volbracht ik zonder ongelukken, hoewel niet zonder eenig onthoud. Ik had gehoopt Goeden Vrijdag en op het Paascheft in de onmiddellijke nabijheid van de plaatsen te zijn, waar dan ons aller hart zich heenricht. Maar die wensch werd niet vervuld. Wel was ik reeds op Goeden Vrijdag bij Jaffa aan de grens van dit goede land; ik zag zijne bergen; maar ik kwam uit Egypte, dat door de pest besmet is, en daarom mocht ik niet aanstonds het Heilige Land binnen.

Wij voeren voort langs Tyrus en Sydon naar Beyrouth, lagen daar twee dagen op de reë, hielden Paasch-zondagsmorgen godsdienst-oefening aan boord en mochten 's namiddags aan land. Daar ontmoette ik o.a. den eerwaarden Dr. H. H. Jessup, een Amerikaan, die reeds 46 jaren in Syrië het Evangelie heeft verkondigd, en woonde er eene vergadering bij, waarin deels in het Engelsch, deels in het Arabisch in woord en lied, dankzegging en gebed den levenden Heiland hulde werd toegebracht.

Den volgenden dag voeren wij af, kwamen den 1sten April te Jaffa terug, en nu mochten wij aan land. Ik gevoelde mij dankbaar gestemd, nu ik met het betreden van dien gewijden grond een wensch uit de dagen mijner jeugtelingschap vervuld zag. Een kort bezoek werd gebracht aan het graf van Tabitha en aan de plaats, die Simon, de lederbereider, eertijds bewoonde. En nu gingen wij met een extra-trein op naar Jeruzalem. Het gezelschap was zeer gemengd. Landgenooten trof ik er niet onder aan. De meesten waren uit Amerika. Van één hoorde ik, toen hij ergens een portret van wijlen Victoria zag, de ontboezeming: mijne dierbare koningin. Er waren oudere van dagen en jongen van jaren. Verschillende gevoelens waren stellig ook wel in de gemoederen. Een jongedochter uit het gezelschap vertelde mij o.a., dat zij voornemens was na het Heilige Land ook Rome te bezoeken en hoopte eene particuliere audientie bij den paus te mogen hebben. Zij vroeg mij, of ik ook katholiek was. Ik deed gaarne voor haar belijdenis van mijn geloof aan eene heilige katholieke kerk, waarvan Jezus Christus het hoofd is, en wij zetten ons gesprek in de beste verstandhouding voort. Op verschildpunten heeft niemand nadruk gelegd. Allen hadden het aangezicht naar Jeruzalem gekeerd, en dat was genoeg om eene gewenschte verstandhouding te scheppen en te bewaren. Onderweg zongen we met woorden van Sankey een lied des verlangens naar Jeruzalem.

Eene aangename reis was het, eerst door de schoone vlakte van Saron en toen door de machtige, grootsche bergen en rotsen van Judea heen. En na ongeveer vier uur sporens zien we de tinnen van de Heilige stad. De trein staat stil; wij stappen uit; rijtuigen staan gereed en brengen ons naar Sion, waar ons allen plaats is bereid. Daar en in de omstreken heb ik goede dagen genoten. Zondag j.l. mocht ik met de gemeente op Moria samenkomen en aan het Avondmaal den dood verkondigen, dien de Heere op dienzelfde berg onderging; en heden stond ik met mijne reisgenooten in de grapselonk, die naar veler vermoeden eens het lichaam des Heilands tot rustplaats verstrekte. Wij lazen daar, gelijk ook op menige andere plaats, een toepasselijk gedeelte uit de gewijde geschiedenis; en een broeder uit Virginie ging ons voor in dankzegging voor het voorrecht, dat wij het graf ledig vonden en in den opgestanen Heiland den grond onzer hope hebben op verzoening

en eeuwig leven, en in gebed om genade tot een godzalig leven.

Ik durf niet meer ruimte vergen. Ik eindig met het woord: „Rondom Jeruzalem zijn bergen; alzoo is de Heere rondom zijn volk, van nu aan tot in der eeuwigheid.” En ik raad allen: Houdt het met hen, die het aangezicht naar Jeruzalem gewend hebben. Wel moeten zij varen, die Sion beminnen. Met hartelijke groeten blijf ik

T. PILON.

M. de Red.!

Als lezer van het Bijblad van „Wat zegt de Schrift” trof het mijn aandacht wat ik bovenaan las: „elke broeder en zuster heeft er belang bij inzake de opleidingschool.” Maar hadden ze dan geen belang bij de Vereeniging die in 1892 geschied is?

Een lid der Geref. Kerk.

Boekaankondiging.

Tien maanden in een Vrouwenkamp. *Heeren en het lijden van een Boerengezin in Transvaal tijdens den laatsten oorlog met Engeland, door Wilhelmina Riem Vis. Rotterdam, Daamen 1902.*

Het lijden, dat in dit op feiten berustend verhaal beschreven wordt, is ons allen sinds lang uit allerlei berichten in de bladen bekend. Scheiding van echtgenooten, verlies van kinderen, dood op het slagveld, verbranding van hoeven, verbanning naar Ceylon en andere plaatsen, opsluiting in de concentratiekampen, gebrek aan voedsel en medische hulp — dat alles en nog zooveel meer wordt dagelijks onder onze aandacht gebracht. Maar hier wordt het geïndividualiseerd, in het lot van één boerengezin levendig en aanschouwelijk voor onze oogen geteekend. En dat maakt de waarde en de aantrekkelijkheid van het boek uit.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
ANSKE DE BRUIJN

EN
ELISABETH M. BLOK.

STEENWIJK, 7 Mei 1902.

WOERDEN, {
Huwelijksvoltrekking D. V. 29 Mei a.s.

Getrouwd:
TJALLING GERBER.

ber. pred. v. Boornbergum c.a.

EN
ZWAANTJE PEEREBOOM,

die, mede namens wederzijdsche Familie, hartelijk *dankszeggen* voor de vele blijken van belangstelling, gedurende deze dagen ondervonden.

LEMMER,
8 Mei 1902.

Door Gods goedheid bevallen van een JONGEN

W. F. BOUKEMA—SCHRFS.

PASTORIE AALDEN,
2 Mei 1902.

Den 12 Mei hopen onze Ouders

A. Leffring

en

T. Hartholt

hunne 25-jarige huwelijksvereniging teherdenken.

Hunne dankbare kinderen,

ANDRIES LEFFRING.

AALTJE LEFFRING.

ATE LEFFRING.

MUSKOGON (MICHIGAN),

8 Forkstreet.

Strekken deze tot kennisgeving aan de Vrienden in Nederland.

„Den overleed na een langdurig borstlijden onze eenigste t-er beminde dochter

JAAKJE,

in den bloeienden leeftijd van ruim een-en-twintig jaar. Na dit zeer ingrijpende en voor ons zoo smartelijk zwaar verlies, zijn wij diep treurende, doch niet zonder hope.

T. DE BOED.

P. KALMA.

BOXUM,

26 April 1902.

Kennisgeving aan vrienden en bekenden.

Na eene ongesteldheid van slechts drie dagen ontsleiep hedenmorgen in haren Heere en Heiland onze geliefde Moeder en Grootmoeder

Aafke P. Kroos,

Weduwe van Joh. v. d. Zwaag, in den gezegenden ouderdom van bijna 81 jaar. Pred. 12: 13.

Namens de Familie,

P. v. d. ZWAAG

VEENWOUDEN,
6 Mei 1902.

Zondag 11 Mei a. s. zal het
25 jaar geleden zijn, dat
onze geliefde Ouders

H. M. WIERSEMA

EN

A. UBBENS

door den band des huwe-
lijks werden vereenigd.

Namens de Kinderen,

J. G. WIERSEMA,

ELLERHUIZEN (gem. Bedum),
Mei 1902.

SOLI DEO GLORIA.

**50-jarige Echtvereeni-
ging** 12 Mei a. s. van

Poppe A. Mulder

EN

Jantje H. Harmsma.

Dat de Heere hen nog langer
spare, is de hartelijke wensch
van hunne liefhebbende Kinde-
ren en Kleinkinderen.

Uit aller naam,

H. P. MULDER.

M. MULDER—VAN EK.
KORTEHEMMEN, Mei 1902.

Spreuken 19:21.

De Heere bedroefde ons ten
vorigen jare zoozeer door het
wegnemen van onze geliefde zus-
ter **JANNETJE BAKKER**, en
nu kwam de Heere andermaal
tot ons met Zijn slaande hand
en rukte van onze zijde weg
onzen geliefden broeder

HENDRIK BAKKER,
in den ouderdom van 28 jaar
en 5 maanden. Gedachtig aan
de woorden uit Job 5:17 en
18, is ons dit tot troost voor
ons bedroefd hart.

Namens Echtgenooten en verdere
Familie.

L. R. KROON.

M. H. BAKKER.

J. BAKKER—

VAN SLOOTEN.

K. J. WILLEMSZON.

G. M. BAKKER.

J. BAKKER—RAS.

M. M. BAKKER.

J. K. BAKKER—

KRAMER.

T. M. BAKKER.

URK,
28 April 1902.

J. 1. 2 Mei behaagde het den
Heere van leven en dood, zacht
en kalm, op het onverwachtst, na
eenigen tijd van ongesteldheid
van mijne zijde weg te nemen,
mijne zorgdragende Echtgenoot
en der Kinderen en Kleinkin-
deren liefhebbende Moeder en
Grootmoeder

ADRIANA KAMP,
in den ouderdom van 71 jaar
en 7 maanden.

Hoewel voor ons een zwaar
verlies, na een genoeglijke Echt-
vereeniging van 48 jaar, mogen
wijden Heere zwijgen. Wiens doen
ondoorgroenlijke wijsheid is.

LOUWRENS JAN BEUKEMA.
W. BEUKEMA.
J. BEUKEMA—MAAT.
M. VAN SCHAİK—BEUKEMA.
G. v. SCHAİK.
ROTTERDAM.

Heden nam de Heere uit het
midden onzer Gemeente tot zich,
onzen geliefden Vriend en Broe-
der in Christus

R. SMIT,
in den ouderdom van 77 jaren.
16 jaren mocht hij de gemeente
van Jezus Christus met nauw-
gezetheit en ijver dienen als
Diaken, met dit geloof dat hij
vrede had gevonden door het
bloed des kruis. De laatste
jaren was hij rustende.

In en buiten de gemeente
geldt van hem Spr. 10:7.

Namens den Kerkeraad der
Geref. Kerk te Zoutkamp.
C. H. F. KROHNE, Praeses.
L. J. HUIZENGA, Scriba.
ZOUTKAMP,
5 Mei 1902.

Diep getroffen door de vele bewij-
zen van deelneming in het door mij
geleden onherstelbaar verlies en niet in
staat deze allen persoonlijk te beant-
woorden betuig ik bij dezen ook na-
mens mijne Kinderen mijnen innigen
dank.

WED. PROF. D. K. WIELENGA—
KAMPEN, 5 Mei 1902. VAN ANDEL

Daar het mij niet mogelijk is, de
talrijke bewijzen van belangstelling en
deelneming in het smartelijk verlies,
dat mij trof, ieder afzonderlijk te beant-
woorden, zij het mij vergund, daarvoor
bij dezen aan allen mijn hartelijken
dank te betuigen.

WED. J. VAN DIJK—LIGTVOET.

LEIDEN,

6 Mei 1902.

EEN BURGERDOCHTER,

middelbare leeftijd, gezond gestel, Ge-
r.-f. belijdenis, die een werkzaam leven
verlangt, zag zich gaarne

geplaatst aan het hoofd
van een gezin.

Alleen wordt op een Christelijke be-
handeling gelet; minder op salaris.
Brieven franco, letter A, aan de Boek-
en Courantdukkerij van J. D. DAM
te OOSTERBEEK.

Geldleening.

De Kerkeraad der Gereform. Kerk
te ZUIDLAREN maakt bekend, dat
UITGELOOT zijn de Nos.

37 en 57.

Na toezending der Obligatiën en on-
verschenen coupons geschiedt de uitbe-
taling.

De Boekhouder,
J. DE BOER

ZUIDLAREN,
6 Mei 1902.

Vereeniging tot Christelijke Verzorging
van Krankzinnigen en Zenuwlijders
in Nederland, gevestigd te Utrecht.

Algemeene Jaarvergadering

van leden dezer Vereeniging op Don-
derdag 29 Mei a. s. des morgens
ten 11 ure in het gebouw der Gere-
formeerde Kerk te ERMULO.

Woensdagavond 28 Mei a. s.
ten 8 ure zal D. V. een bidstond
worden gehouden in hetzelfde kerkge-
bouw, waarbij Ds. J. N. LINDEBOOM
van ZUTPHEN zal voorgaan.

Het Centraal Bestuur van voornoemde
Vereeniging.

L. LINDEBOOM, Voorzitter.
H. W. VAN MARLE, Secretaris.
S. VAN HEEMSTRA, Penningmeester.

De verzekerden bij »The Scottish
National Key Registry and Assurance As-
sociation Limited» ontvangen gra-
tis een reispolis ten bedrage van

f 1200

in geval van overlijden, en gedurende
tien weken een uitkeering van
f 12 per week, ingeval van tijde-
lijke ongeschiktheid tot werken, hun
overkomen door een ongeluk op reis.
Prospectus wordt op aanvraag onmidde-
lijk toegezonden door de Directie voor
Nederland, Sarphatipark 135, AMSTER-
DAM.

School met den Bijbel te Epe.

Met hartelijken dank voor den bouw
eener School m/d Bijbel te Epe ont-
vangen v/d Geref. Kerk A te Zaamslag
f 2,50; v/d Geref. Kerk te Middeltum
f 3; v/d Geref. Kerk te Boxum f 2,50;
van eenige BB en ZZ te Utrecht en
De Bilt f 15; van Br O. Knottnus
te Oostw. Polder f 1; en v/d BB.
A. Fischer te Utrecht f 1; van J. H.
Pen, Wetering bij Blokzijl f 1; van
P. v. Weenen te Leiden f 0,50; van
L. Runia te Berlikum (Fr.) f 2; van
eenige BB te Moddergat door Ds C.
Vermast f 4; van S. d. H. te Zuidland,
een dankoffr f 2,50; van S. L. E.
door F. G. Wendelaar f 45.

Dat ook andere BB. en ZZ. Epe niet
vergeten!

Ja, BB. en ZZ. denken ons in liefde!
Namens het Bestuur der Vereeniging
»een School m/d Bijbel» te Epe,
J. J. BAJEMA, Voorz.
EPE, 6 Mei 1902.

Aan besteding.

De Architect E. G. WENTINK Senior
te SCHALKWIJK, zal namens het Bestuur
der Vereeniging tot Christelijke Ver-
zorging van Zenuwlijders, op **Vrijdag**
23 Mei 1902, om 12 uur, in
het Hotel »SCHNEIDER» te ZEIST
aanbesteden:

Het bouwen van een Senatorium
voor Zenuwlijders op een terrein
nabij »Ma Retraite» te Zeist.

Het BESTEK met 12 TEEK-
NINGEN is ad f 7,50 verkrijgbaar
ten kantore van genoemden Architect.

Aanwijzing op het terrein zal plaats
hebben op **Vrijdag den 10 Mei**
e. k. van 11—12 uur.

Breebaart's

Orgel- en Pianohandel.

DAMRAK 20-22, AMSTERDAM.

Groote voorraad, rijke
kenze, van af f 65,—.

Men vrage den Catalogus.

HEILIG AVONDMAAL.

Bergerac Tinto f 0,85 de fl.
Kerkeraden of Predikanten kunnen
gratis op aanvraag een fl. Bergerac
Tinto ter kennismaking ontvangen.

»DE VLIJT», VOORSCHOTEN.

Termijnbetaling van af
10 CENTS per dag.

SOLIEDE ORGELS

in prijzen van af f 40,—
Gratis Handleiding en Toetsenlooper.
Honderden dankbetuigingen.
Vraagt gratis Catalogus en con-
ditiën.

JOH. DE HEER.

Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

**Gezondheid voor bloedar-
moede, zwakken en genezen-
den, Borsteruysdenwijn en**

Overal verkrijgbaar

Hoofdkantoor: »DE VLIJT», VOOR-
SCHOTEN.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan
op:

Het Recht der Kerken

EN

de Vrijheid der Wetenschap.

DOOR

Dr H. BAVINCK.

45 cent.

Uitgave van ZALSMAN te KAMPEN.
Na ontvangst van het bedrag wordt
het franco p. post verzonden.

Bij **GEZELLE MEERBURG** te
HEUSDEN is verschenen:

Het tweede Nummer van

„Voor het recht, de vrijheid,
en den vrede der Kerken.”

Bijblad van

„Wat zegt de Schrift?”

tot toelichting en beoordeeling van het
»Advies» inzake de Theol. School
en de Vrije Universiteit.

In dit No. is ook opge omen en wordt
beproken het tegenadvies van Ds.
KLAARHAMEL.

Het **Bijblad**, dat Maandelijks
verschijnt, van Maart tot Augustus (Gen.
Syn.), kost 50 ct franco p. post; voor
de teekenaars op »Wat zegt de Schrift?»
slechts 25 cent. Te ontbieden bij
den uitgever, en ook in den boekhandel.

Ook van No 2 is een ex. g. zonden
aan de Kerkeraden van al de Gerefor-
meerde kerken.

ATTESTATIES

voor mannelijke en voor vrouwelijke
leden. à 1 Cent

ATTESTATIES

voor doopleden. à 1 Cent.

BEROEPSBRIEF.

voor de Gereformeerde kerken, aan een
Predikant of Candidaat t. d. H. Dienst.
à 5 Cent.

LASTBRIEVEN.

voor Afgevaardigden naar Provinciale
en Classicale vergaderingen.

à 3 Cent.

OPROPINGSBRIEVEN

voor de Classicale vergaderingen

à 3 Cent.

Verkrijgbaar bij G. PH. ZALSMAN te
Kampfen, die ze alom franco verzendt.

Bij **ZALSMAN** te Kampfen zijn nog eenige Ex. voorhanden van het
beroemde boek, getiteld:

GEDENKSCHRIFT

der Christelijk Gereformeerde Kerk

BIJ VIJFTIG-JARIG JUBILEE,

14 October 1884.

DOOR

S. VAN VELZEN.

De prijs was tot nog toe **twee gulden**; de nog voorradige Ex. zijn nu
voor **één gulden** verkrijgbaar, franco per post 10 cent meer.
Men znde postwissel of b. stelle bij zijn gewonen Boekh.

Vereeniging

Christelijke

Bibliotheek.

gevestigd te Nijkerk.

5e jaargang.

Heden verscheen deel V

■ ELISABETH ■

Keurvorstin van
Brandenburg

DOOR

ARMINSTEIN.

G. F. CALLENBACH,

Nijkerk.

Uitgever.

Dit werk omvat 19 1/2 vel druks
en komt alzoo den leden
• op slechts 97 1/2 ct. Voor
niet-leden is de prijs f 1 50 ing.,
f 1 90 geb.

Een nieuw boek van den bij
ons volk welbekenden en geliefden
schrijver ARMINSTEIN, ontvangen
de leden boven de op het pro-
gramma vermelde oorspronkelijke
werken.

Het volgende of laatste deel
voor dezen jaargang zal zijn:

UIT FEL BEWOGEN TIJD

door A. v. d. FLIET

Geïllustreerd door A. RÜNCKEL.

Zij die nu nog inteekeken op
dezen jaargang, ontvangen de reeds
verschenen deelen omgand.

De fraai geïllustreerde Cata-
logus is gratis verkrijgbaar.

Bij **ZALSMAN** te Kampfen
komt van de pers:

FEESTSTOFFEN

DOOR

J. BAVINCK.

Predikant der Gereformeerde Kerk te Kampfen,

(Voor Hemelvaartsdag en

het Pinksterfeest)

197 bladz. f 1,00.

Bij **ZALSMAN** te KAMPEN ver-
scheen:

EEN EIGEN INRICHTING?

DOOR

A. BRUMMELKAMP.

25 cent.

Franco toezending na ontvangst

van het bedrag.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

**Geschiedenis van het Godsdienslig en
Kerkelijk leven van het Nederlandsche
volk door J. Kuiper 2e druk**

Vóór de verschijning van aflevering 10, die dezer dagen verzonden
werd, waren reeds meer dan 1600 exemplaren van dit werk geplaatst.

Om aan veler verlangen te voldoen wordt de gratis-band,
die aan de eerste 1000 inteekeenaars werd toegezgd, ook aan
de tweede 1000 gratis geleverd.

Zoodra het werk compleet is, wordt de prijs belangrijk verhoogd.
Men teekene dus ten spoedigste in, daar men dan, behalve van
het genot van een gratis-band, ook van den voordeelligen inteeke-
ningsprijs profiteert.

Het werk verschijnt in 50 afleveringen à 10 cent.

Men zie de vele gunstige beoordeelingen in alle Christelijke bladen.
Het prospectus is gratis en de 1e aflevering ter inzage te bekomen
bij iederen soliedn boekhandelaar en bij den uitgever

G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

Bij **ZALSMAN** te Kampfen
is verschenen:

**Het Recht en de Vrijheid
der Kerken.**

i. z. de Opl. t. d. Dienst des Woords.

CONCLUSIËN MET TOELICHTING

van de Utrechtsche Vergad., geh. 9 Apr.
1902, over het »Advies» (conc.-contract)
aan de Geref. Kerken in Nederland.

Prijs f 0.15; 25 ex. f 3.—.

spoedige bestelling verzocht.

N B. Aan alle Kerkeraden,
en aan alle bezwaarden, die
de Verg. te Utrecht hebben
bijgewoond, is een gratis ex.
van deze Conclusiën verzon-
den. Wie er geen mocht heb-
ben ontvangen, gelieve ze p.o.
aan te vragen bij den uitgever.

Uitgave van J. H. BOS te KAMPEN:

THEOLOGISCHE SCHOOL

EN

VRIJE UNIVERSITEIT.

Een voorstel tot vereeniging,

DOOR

Dr. H. BAVINCK.

Groot 8o form. 84 bladz., prijs franco
p. post f 0.65.

Bij PH. ZALSMAN te KAMPEN is ver-
schenen:

**VIER- EN FEESTDAGEN,
ACHT LEERREDENEN**

DOOR

J. J. Westerbeek van Eerten BJz.

Pred. te Kampfen.

Prijs f —,75.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer J. Segers, te Vlissingen,

van Rev P. S. te S f 25.

Aan Collecten: (voor de Theol.

faculteit):

Van de Geref. Kerk Boxum f 7 48; van

idem te Beetsum f 3 35; van idem te

Leuwarden f 48 22; van idem te Marrum

f 7 55; van idem te Hallum f 9 89 1/2;

van idem te St. Jacobi Parochie f 2 13;

van idem te Eernewoude f 1 37 1/2; van

idem te Berlikum f 13 39; van idem te

Wierum f 1 65; van idem te Britsum

f 5 82; van idem te Beigum f 3; van idem

te Saumer f 0 71; van idem te Hjum

f 2 37 1/2; van idem te St. Anna-Parochie

A f 8 03; van idem te Oenkerk f 8 05;

van idem te Suawoude f 9 21; van idem

te Stiers f 3 28; van idem te Garjip f 7 50;

van idem te Wierum f 7 06.

Aan Schenkingen:

Door den heer W. Hovy, gevonden in

de schoolcollecte te Amsterdam f 10.

S. J. SEEFAT,

Hilversum.

Penningmeester.